

Dues Plantes que hem de considerar com a Joies del Parc Natural

CORONA DE LA REINA (*Saxifraga callosa* ssp. *catalaunica*)

Planta que creix únicament a les fissures dels conglomerats poc assolellats de Montserrat i de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, d'on és endèmica i bastant escassa i difícil de trobar. Normalment la trobarem en roques situades a les cares nord dels penya-segats. Per la seva raresa i el seu endemisme, la corona de reina és una planta inclosa al Catàleg de flora amenaçada de Catalunya (172/2008) en la categoria d' "espècie vulnerable" i per tant formalment protegida.

Forma rosetes o corones de fulles espatulades, no tan llargues com les de la corona de rei (*S. longifolia*) característica de les parets de roca calcària del Pre-Pirineu. Pertany al gènere *Saxifraga*, nom derivat dels mots llatins *saxum* i que significa roca, i *frango-fregi-fractum*, trencar. La corona de reina fa una arrel potent que es clava fermament a les esquerdes de la roca, però sense arribar a trencar-la.

Del coll de l'arrel neix una roseta de fulles gruixudes, de color blavís, sense pecíol, estretes i espatulades, amb el marge finament dentat i ribetades per cristallets a tot el volt. Aquestes fulles es disposen amb elegància com els radis d'una circumferència, més curtes les del centre, més llargues, de fins a 4 cm, les exteriors. La roseta de fulles ornada de cristallets és doncs la corona de reina.

Els cristallets són fets del mineral calcita o carbonat de calci que, al trobar-se en excés a l'aigua que circula per les esclotxes del conglomerat amb ciment calcari, és excretat per uns minúsculs porus situats al marge de les fulles. El marge finament dentat i recobert de cristalls dóna l'aparença i el tacte d'una serra. Sovint es troben diverses rosetes de costat, lligades per estolons a la base.

Un cop a la vida de la corona de reina, com passa amb les atzavares, del centre de la roseta surt tija llarga que porta un raïm de flors blanques. La tija floral, els peduncles i els calzes de la flor són una mica enganxosos. La flor és ben característica de les saxífragues, amb els seus 5 pètals blancs amb les venes ressaltades de rosa, 10 estams en un sol verticil i el centre ocupat per un pistil inflat que es divideix en dos estils, com un càntir amb dos brocs. Després de florir i fructificar, la roseta mor, però sovint una nova roseta la reemplaça al seu costat.

Siguem conscients d'aquesta joia que tenim al Parc i conservem-la.

ORELLA D'ÓS (*Ramonda myconi*)

El nom genèric d'aquesta planta (*Ramonda*) es va posar en memòria de L.F. Ramond, un estudiós dels Pirineus, mentre que el terme (*myconi*) va ser acceptat per el naturalista suec Linné (s. XVIII) en honor a Francesc Micó (s. XVI), metge i botànic català que va ser el primer en catalogar aquesta planta, que en principi es va dir *Verbascum miconii*.

L'orella d'ós s'arrela en les parets calcàries en llocs humits i ombrívols. Te les fulles agrupades en rosetes basals, rugoses i amb el revers pelut. Les flors, de color fúcsia, creixen al final d'un tall finament pelut que pot arribar als 20 centímetres d'altura.

Com que les seves fulles recorden la morfologia dels pulmons, inicialment es va creure que aniria bé per guarir malalties relacionades amb aquest orgue... i, curiosament, en aquesta cas aquesta suposició va ser encertada. Des d'antic s'ha utilitzat la infusió o la decocció de les fulles o de tota la planta com un bàlsam pectoral en cas de refredats i tos; de fet, alguns dels noms populars que rep aquesta planta són herba de la tos, herba tossera o herba tossina, i d'aquesta manera les trementinaires feien servir el que elles anomenaven aigua d'orella d'ós per curar «la tos més rebeca i el constipat i també contra les morenes» (en ocasions mesclada amb cendres). Antigament hi havia una dita que deia «més val l'orella d'ós, que ho cura i ho salva tot».

A l'hora d'utilitzar aquesta planta cal tenir en compte que és una espècie d'alt valor botànic, sobretot per els botànics anglesos que venen al nostre país expressament a veure-la. Penseu que és una autèntica relíquia postglacial de fa uns 50 milions d'anys, de manera que us recomanem que si teniu tos no n'arrenqueu cap i millor us en aneu a la farmàcia i un compreu unes pastilles Joanola.

